

Fakulta biomedicínského inženýrství

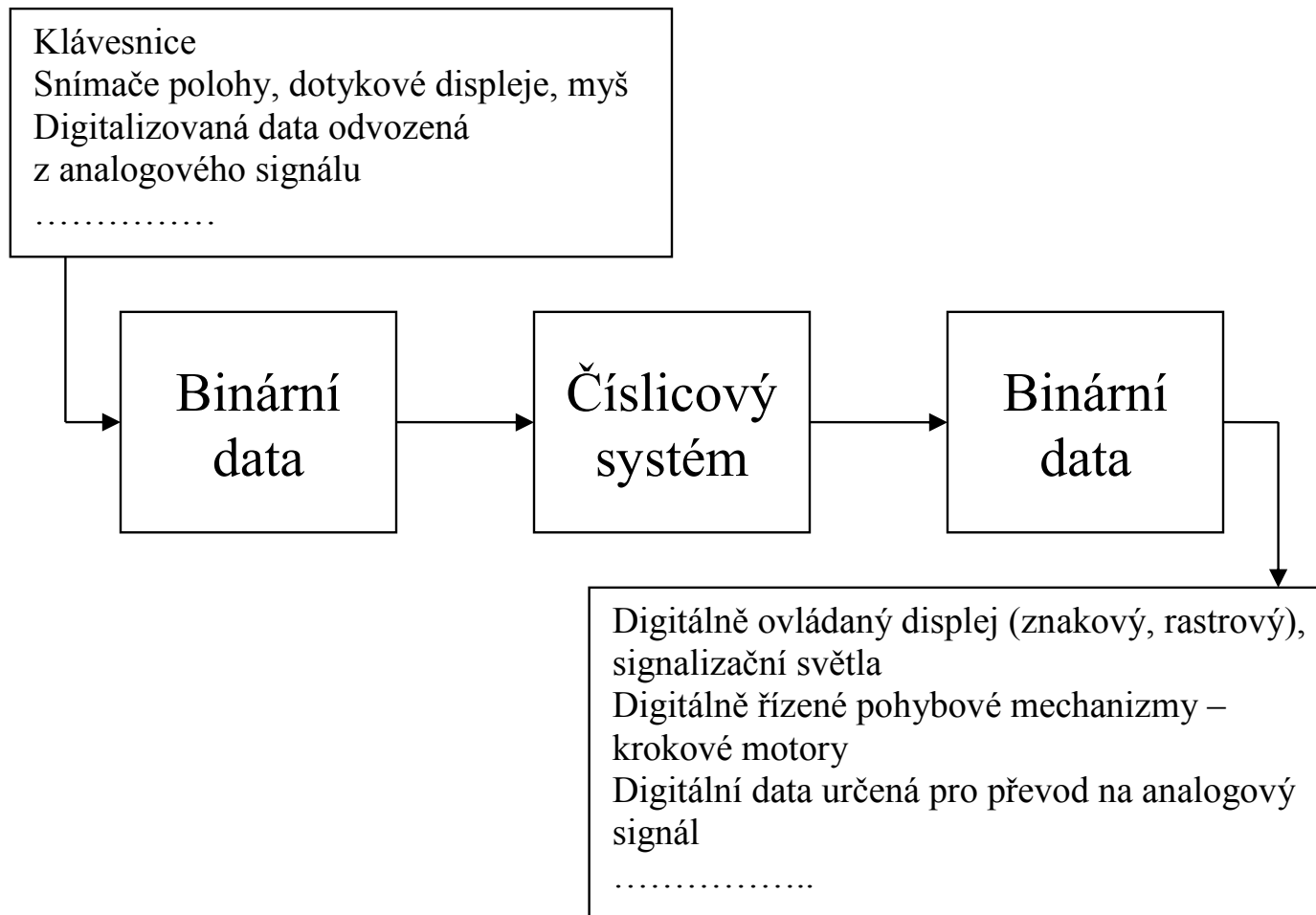
Elektronické obvody

2019

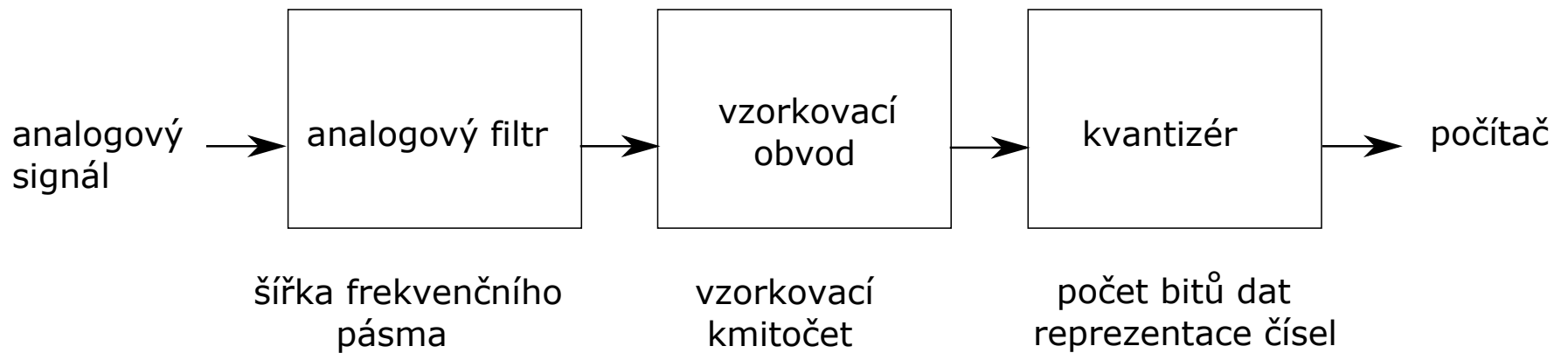
prof. Ing. Jan Uhlíř, CSc.

5. Obvody pro číslicové zpracování signálů

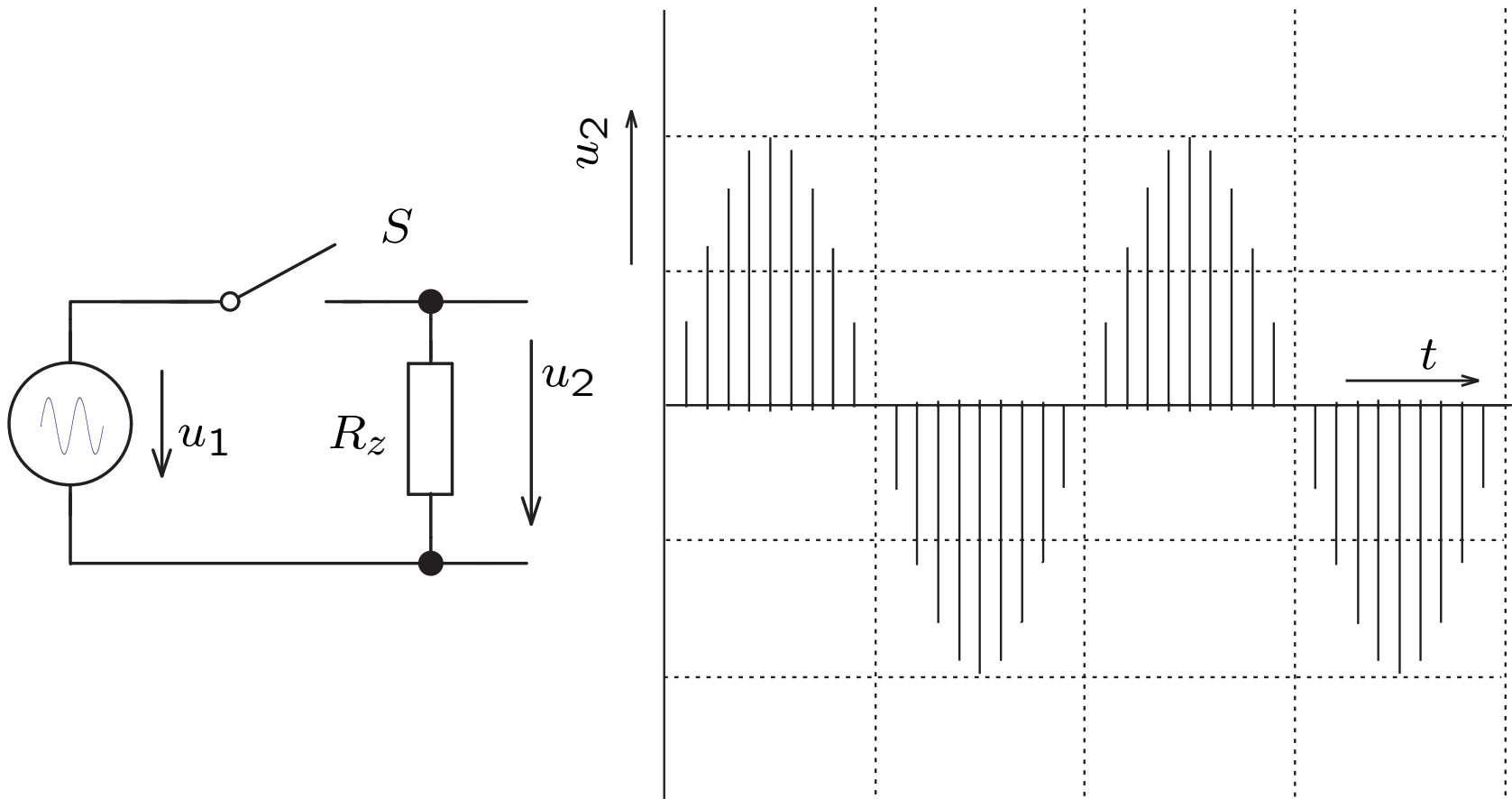
Číslicový systém – počítač v reálném prostředí

Bloky pro zpracování analogového signálu na vstupu počítače –
odvození dat – základní údaje

Vzorkování signálu

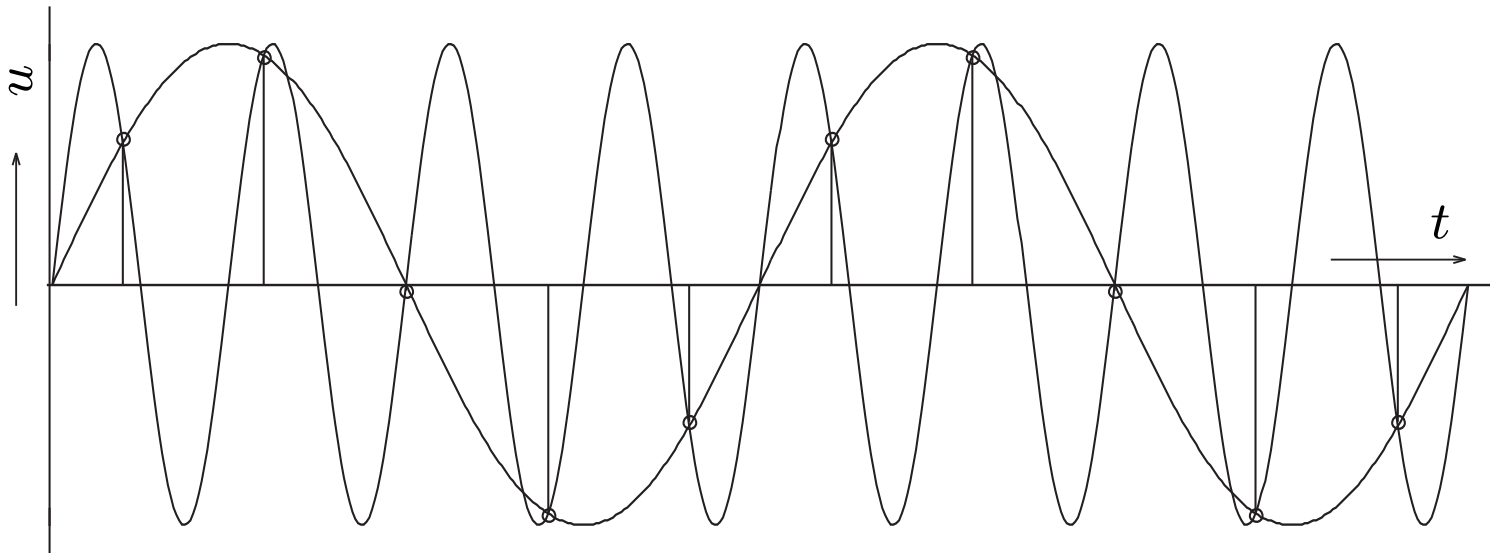

Analogový signál musí být jednoznačně reprezentován svými vzorky
– musí být splněny podmínky jeho rekonstrukce ze vzorků

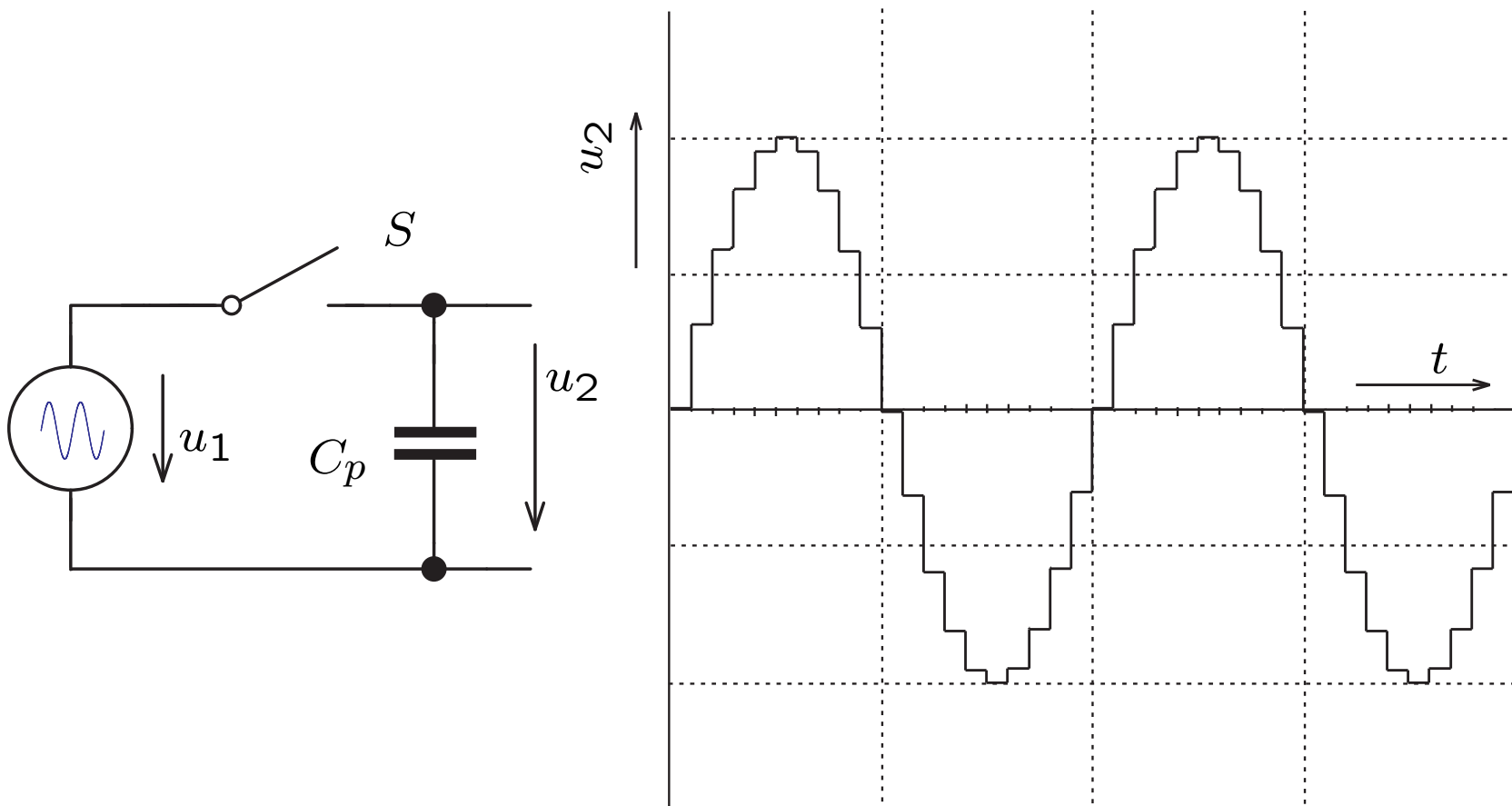
Vzorkovací teorém předepisuje maximální šířku frekvenčního pásma pro spektrální složky analogového signálu.

– Proto musí být zařazen analogový filtr na vstupu systému

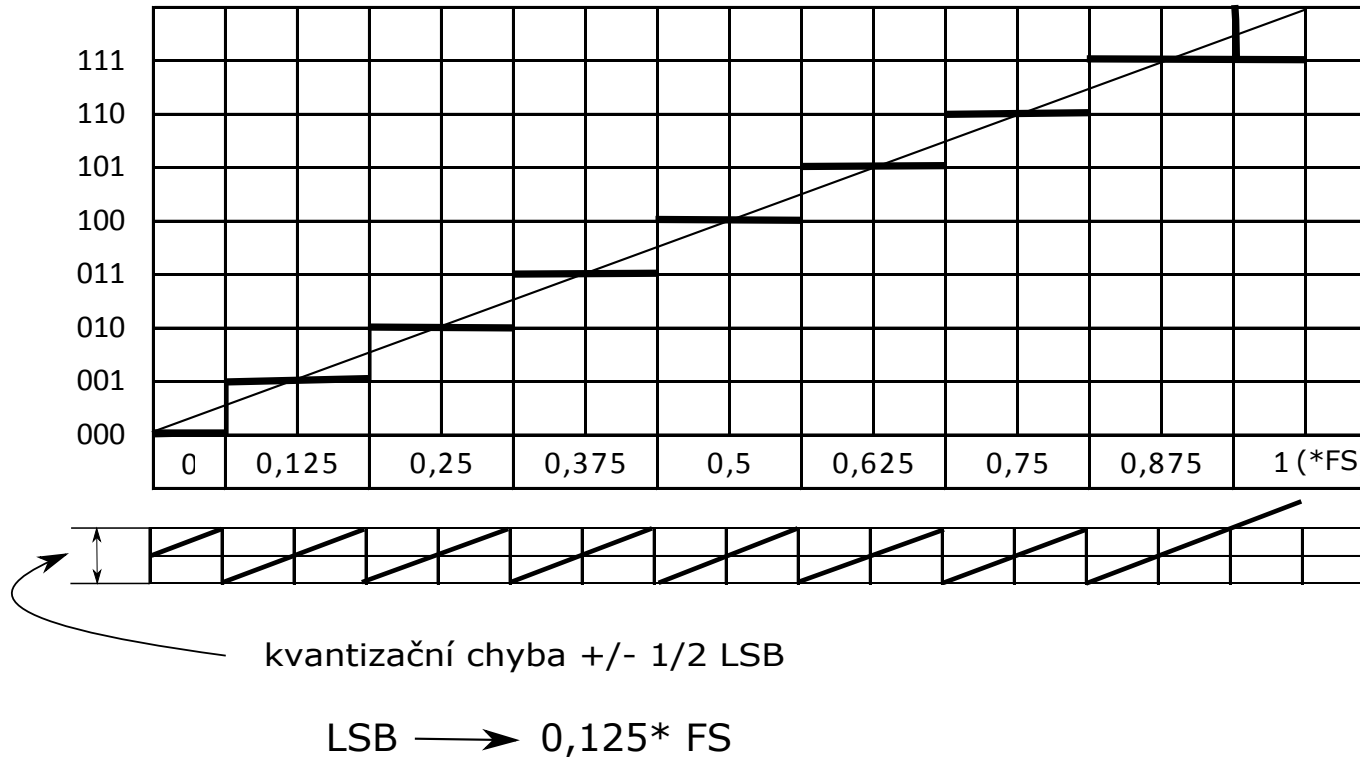
$$f_s > 2f_{sigmax} \quad \text{resp.} \quad f_s > 2\Delta f_{sig}$$

Sample & Hold –
obvod, který může zajistit nezbytný čas pro činnost kvantizéru

Kvantizace a kvantizační chyba – měření vzorků s hodnotami reprezentovanými omezeným počtem čísel (zaokrouhlování)

FS (Full Scale) je napěťový rozsah převodníku
(rozlišuje $FS/2^N$ napěťových úrovní od nuly, když N je počet bitů reprezentujících analogovou hodnotu)

LSB je bit s nejnižší binární váhou (MSB ..... LSB)

Binární čísla – výstup kvantizéru

celá nezáporná čísla (INT),

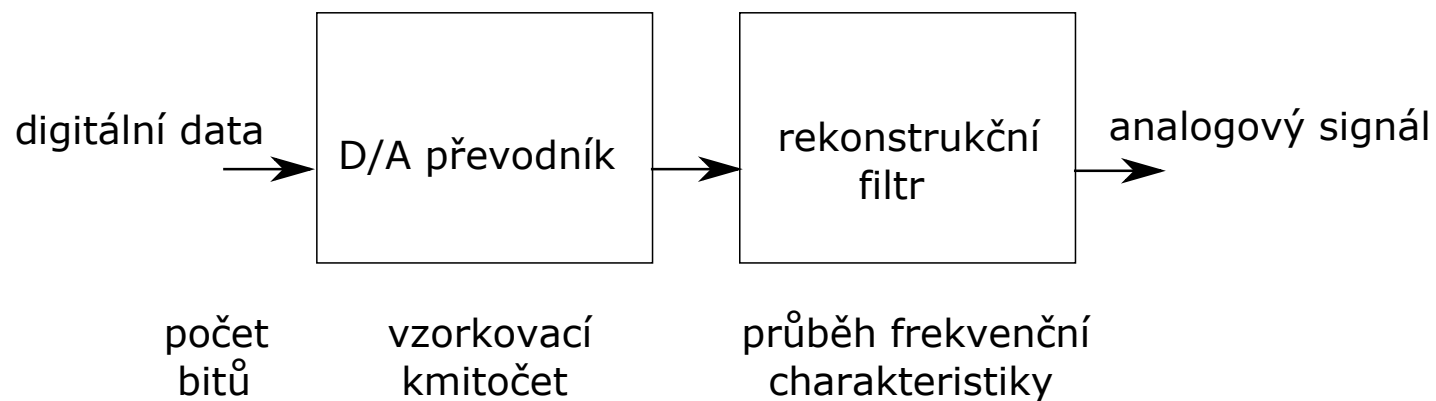
celá čísla se znaménkovým bitem (SIGN),

celá čísla v „posunutém“ kódu (OFF)

v kódu dvojkových doplňků (2's)

BIN	INT	SIGN	OFF	2's
0000	0	0	-8	0
0001	1	1	-7	1
0010	2	2	-6	2
0011	3	3	-5	3
0100	4	4	-4	4
0101	5	5	-3	5
0110	6	6	-2	6
0111	7	7	-1	7
1000	8	-0	0	-8
1001	9	-1	1	-7
1010	10	-2	2	-6
1011	11	-3	3	-5
1100	12	-4	4	-4
1101	13	-5	5	-3
1110	14	-6	6	-2
1111	15	-7	7	-1

Bloky pro zpracování digitálního signálu na výstupu počítače –
generování analogového signálu reprezentovaného binárními daty
– základní údaje

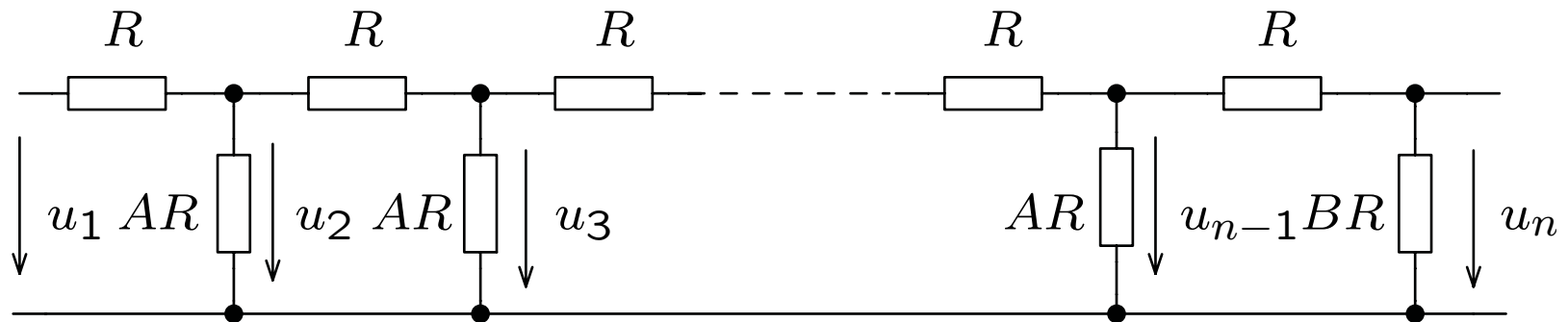
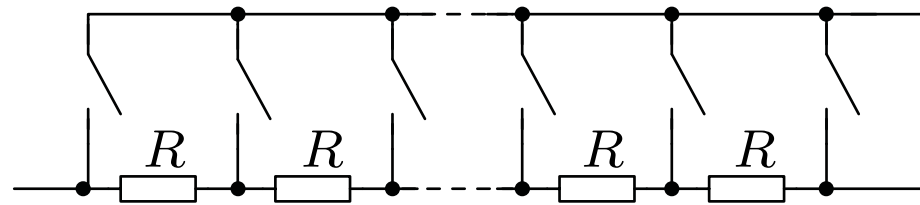
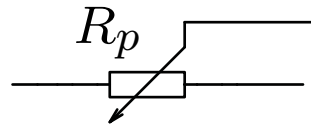
Analogový výstup číslicového systému

D/A převodníky jsou zdroje stejnosměrného napětí nebo proudu o velikosti určené číslem na výstupu číslicového systému

D/A převodníky můžeme roztrždit do tří skupin, a to na převodníky

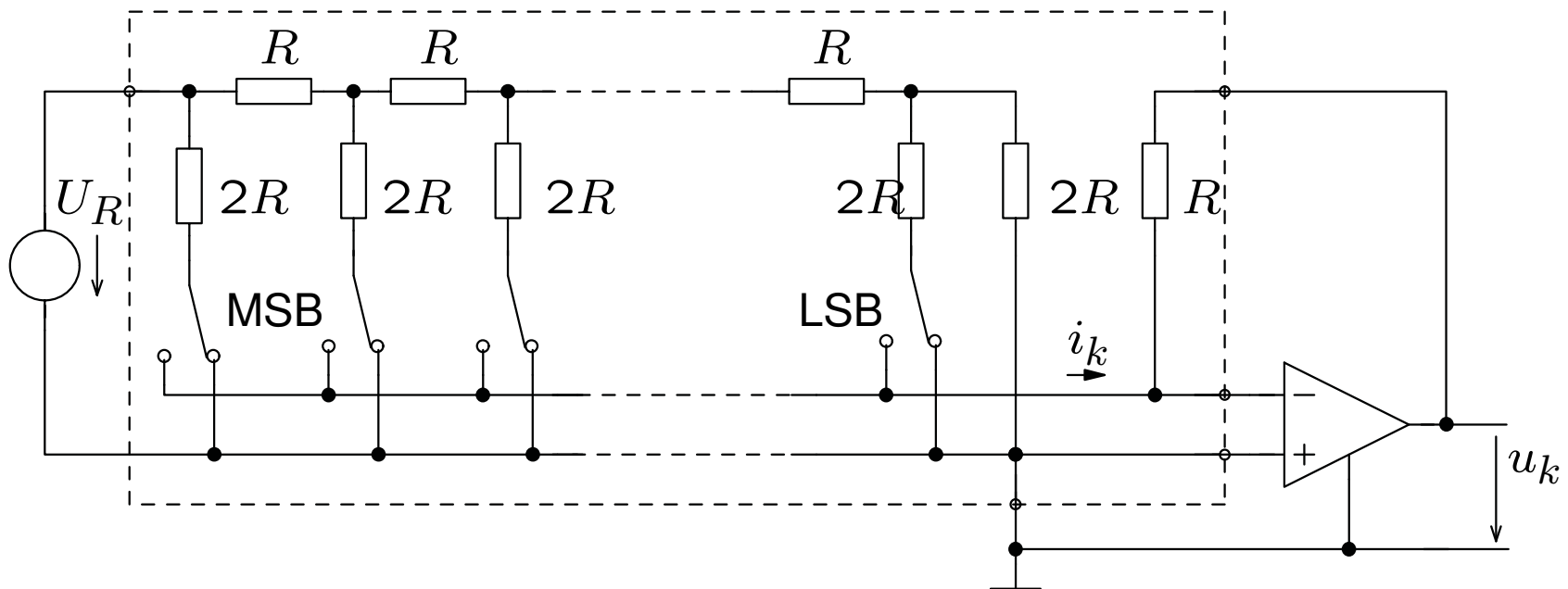
- s odporovým váhováním napětí nebo proudu
- s kapacitním váhováním náboje
- s převodem na modulované impulzy a následnou integrací.

Digitální potenciometry a atenuátory

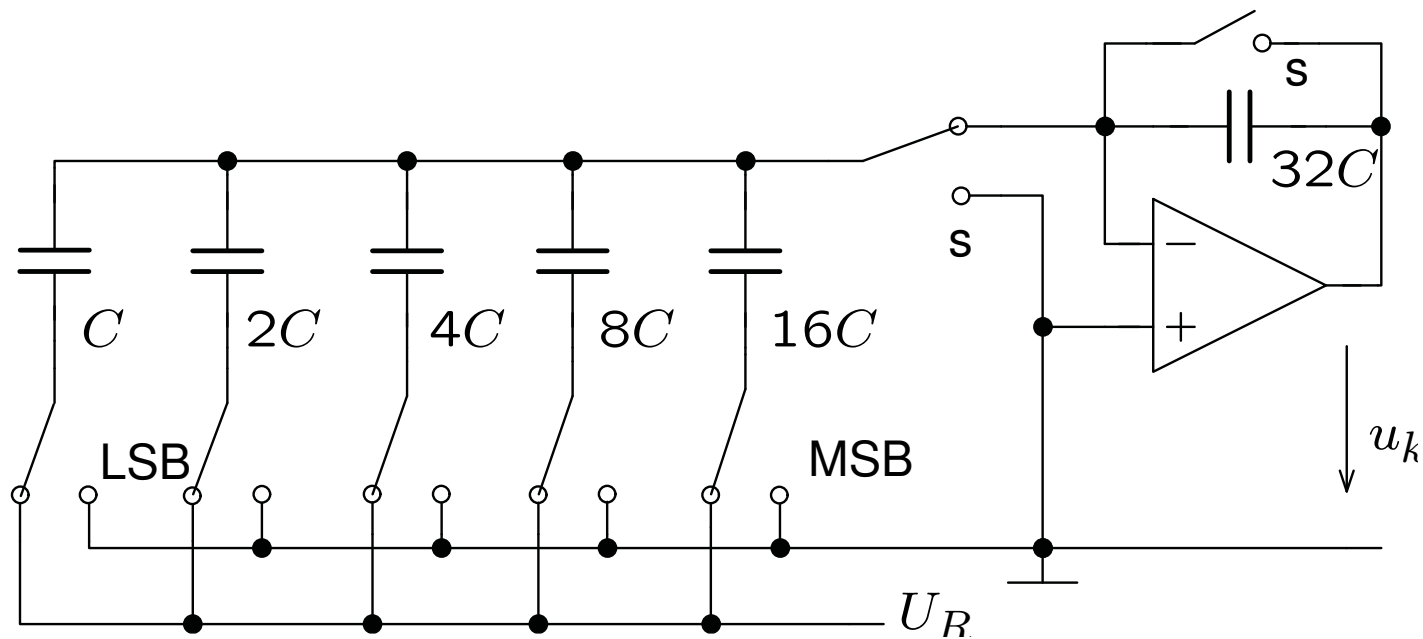
D/A převodník s odporovým váhováním proudu

Nejpřesněji a nejspolehlivěji se sčítají proudy na virtuálním vstupním zkratu v operační síti s paralelní zápornou zpětnou vazbou realizovanou zpětnovazebním rezistorem.

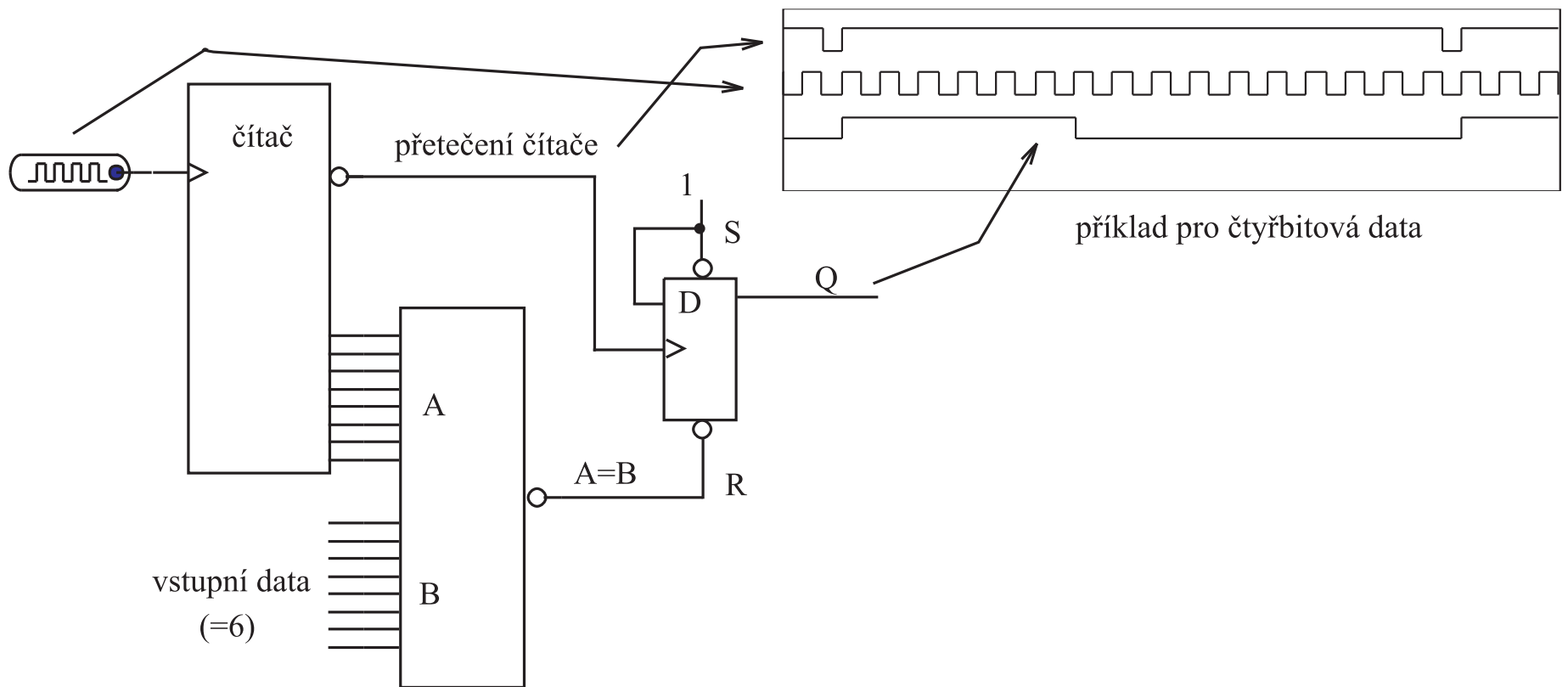

D/A převodník s váhováním náboje

Téměř stejně spolehlivě lze sčítat náboje (tj. integrál časového průběhu proudů po ustálení nabíjecího přechodného děje) v operační síti, v níž je zpětnovazební rezistor nahrazen kapacitou.

Převodníky s převodem na modulované impulzy – PWM (Pulse Width Modulator)

Analogový vstup číslicového systému

A/D převodníky jsou obvody, které binárním číslem reprezentují změřenou velikost napětí nebo proudu

A/D převodníky můžeme rozdělit do dvou skupin, a to na převodníky

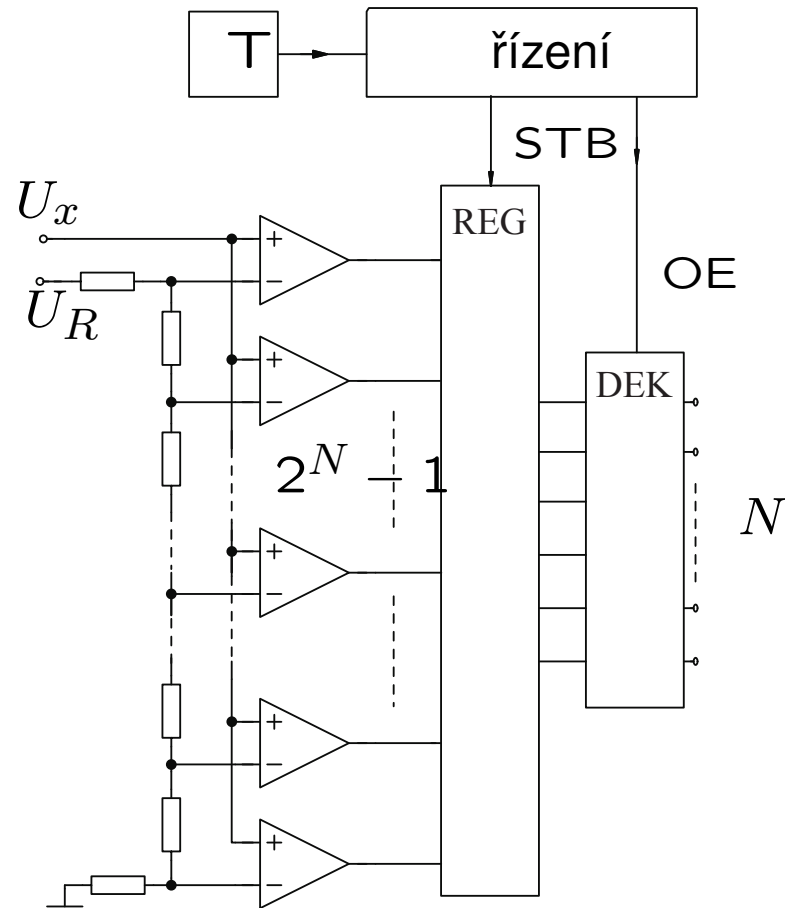
- aproximační
- integrační

Hlavní parametry všech analogově-číslicových převodníků

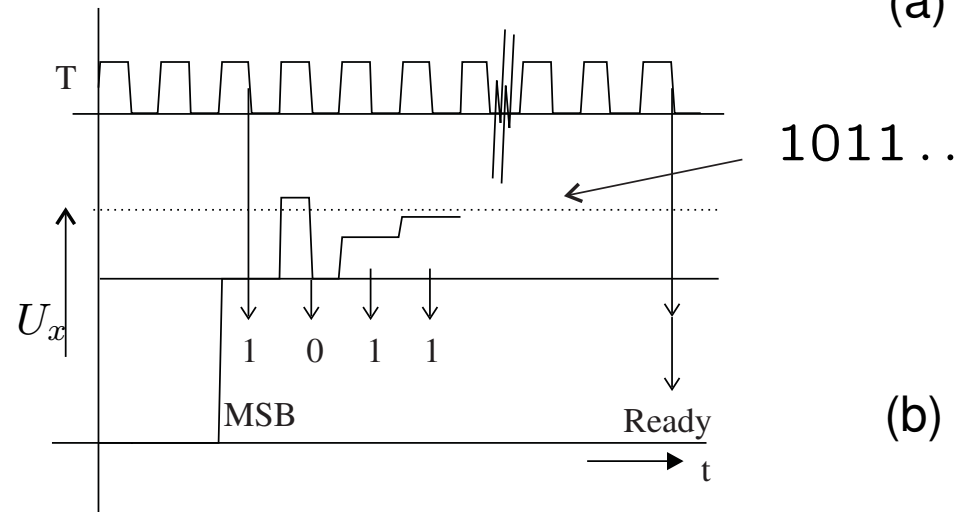
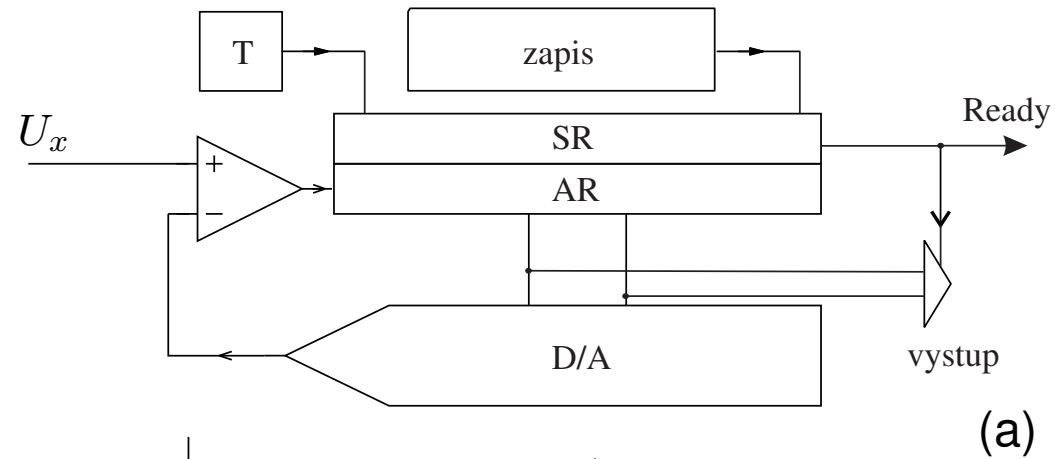
- rozlišovací schopnost v bitech (resp. počet kvantizačních úrovní, které nabízí binární kód na číslicovém výstupu),
- diferenciální a integrální nelinearita,
- plný rozsah vstupní veličiny (FS Full Scale – meze zpracovatelných napětí),
- doba převodu nebo vzorkovací rychlost a jejich přípustné meze.

Paralelní převodník A/D

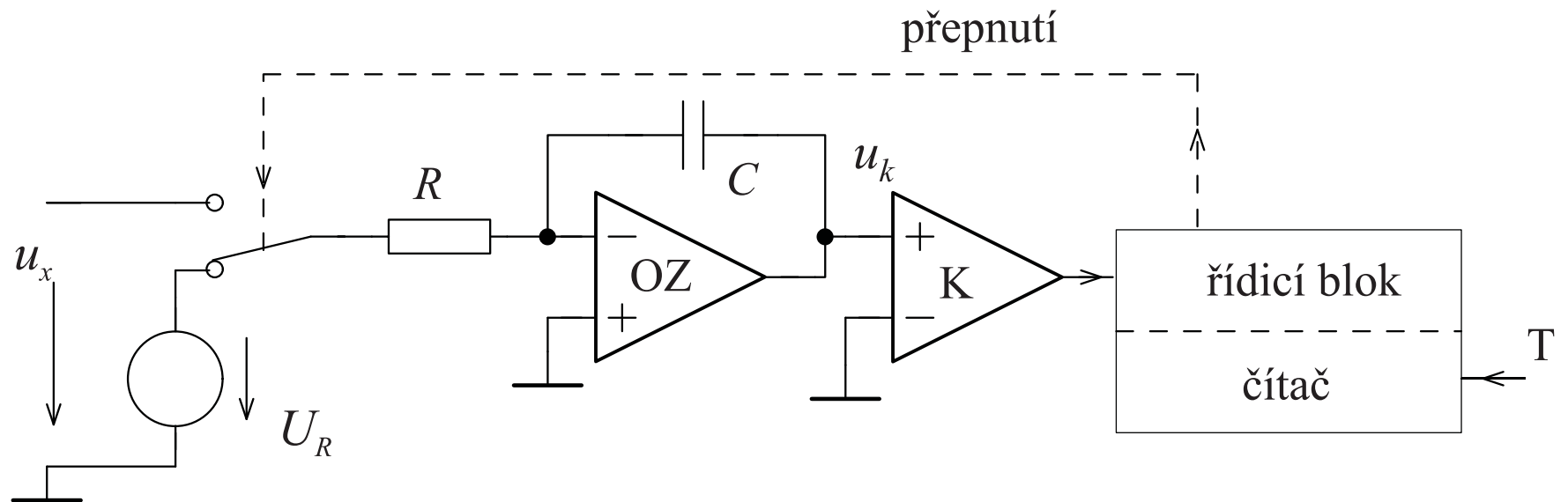
REG – registr výstupního stavu komparátorů, DEK – dekodér pro převod stavu komparátorů na binární kód

Převodník s postupnou aproximací

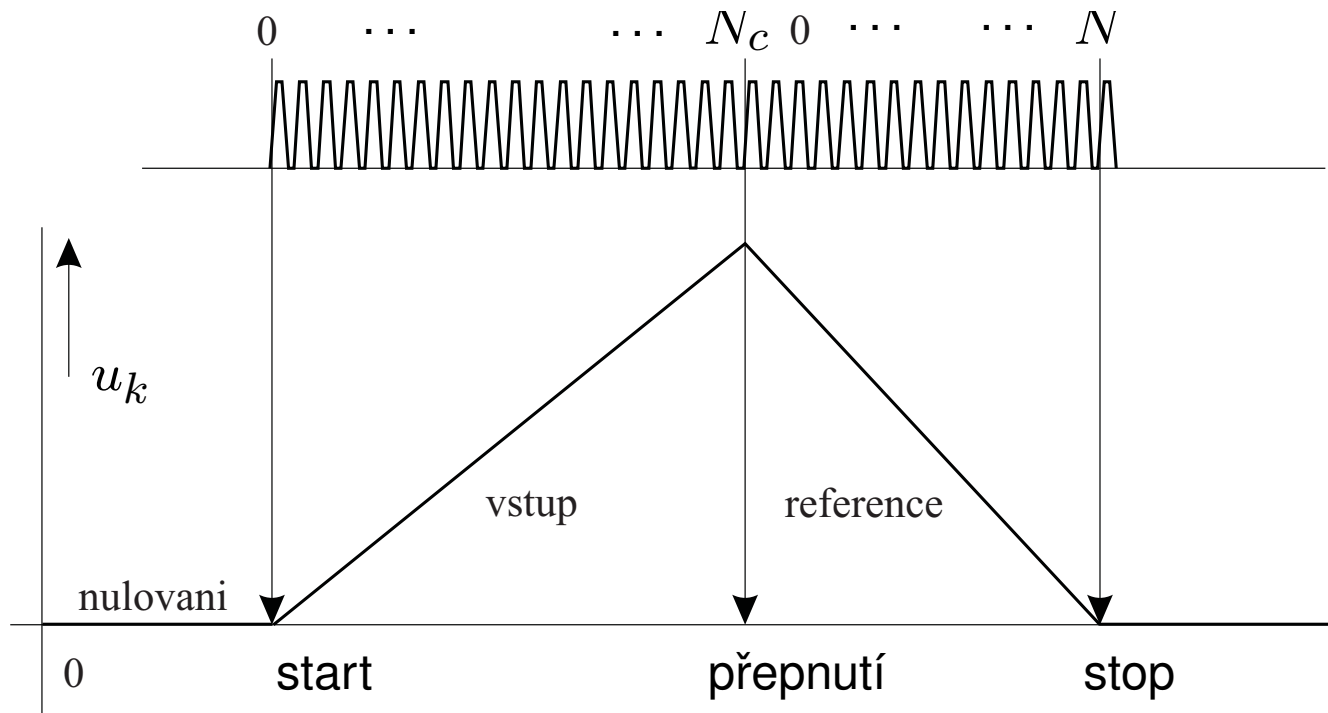

(a) Blokové schéma převodníku A/D s postupnou aproximací, (b) časování postupné aproximace

Integrační převodník A/D s dvojí integrací

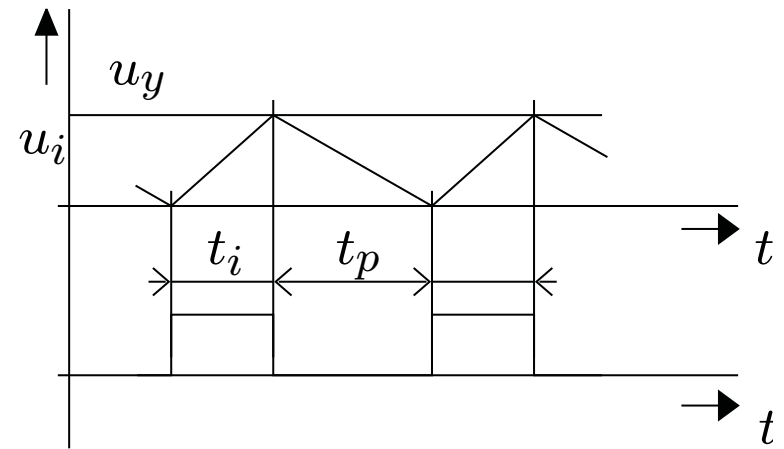
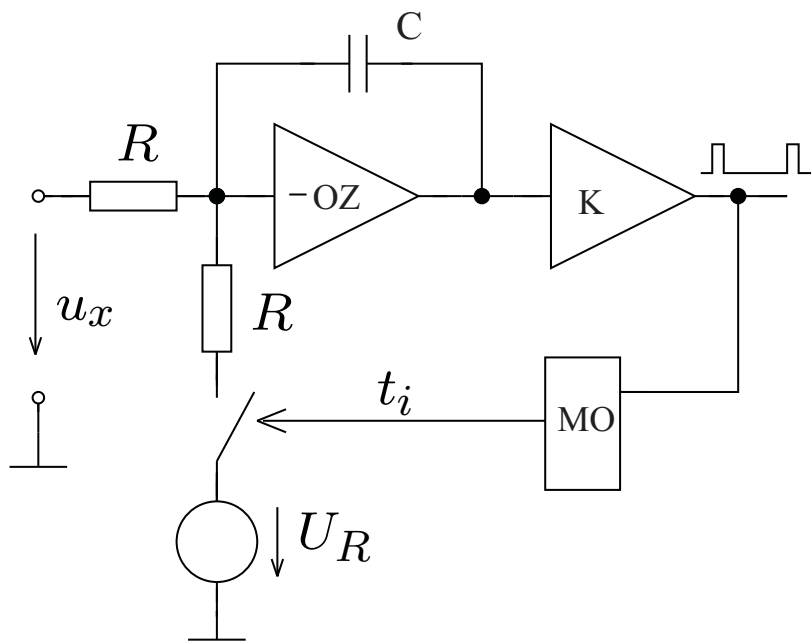

Cyklus dvojí integrace

$$N = N_c \frac{u_x}{U_R}$$

Převodník napětí-frekvence – VCO

Předpokládejme, že právě došlo k tomu, že monostabilní obvod odstartoval interval t_i , po který je sepnut spínač přivádějící na vstup sumačního integrátoru napětí U_R . Napětí u_i dosáhne za dobu t_i hodnoty

$$u_y = u_i(t_i) = -t_i \frac{u_x + U_R}{RC} > 0.$$

Po skončení intervalu t_i je na vstupu komparátoru kladné napětí u_y , které působením napětí u_x klesá. Nulové hodnoty dosáhne za čas t_p , pro který platí

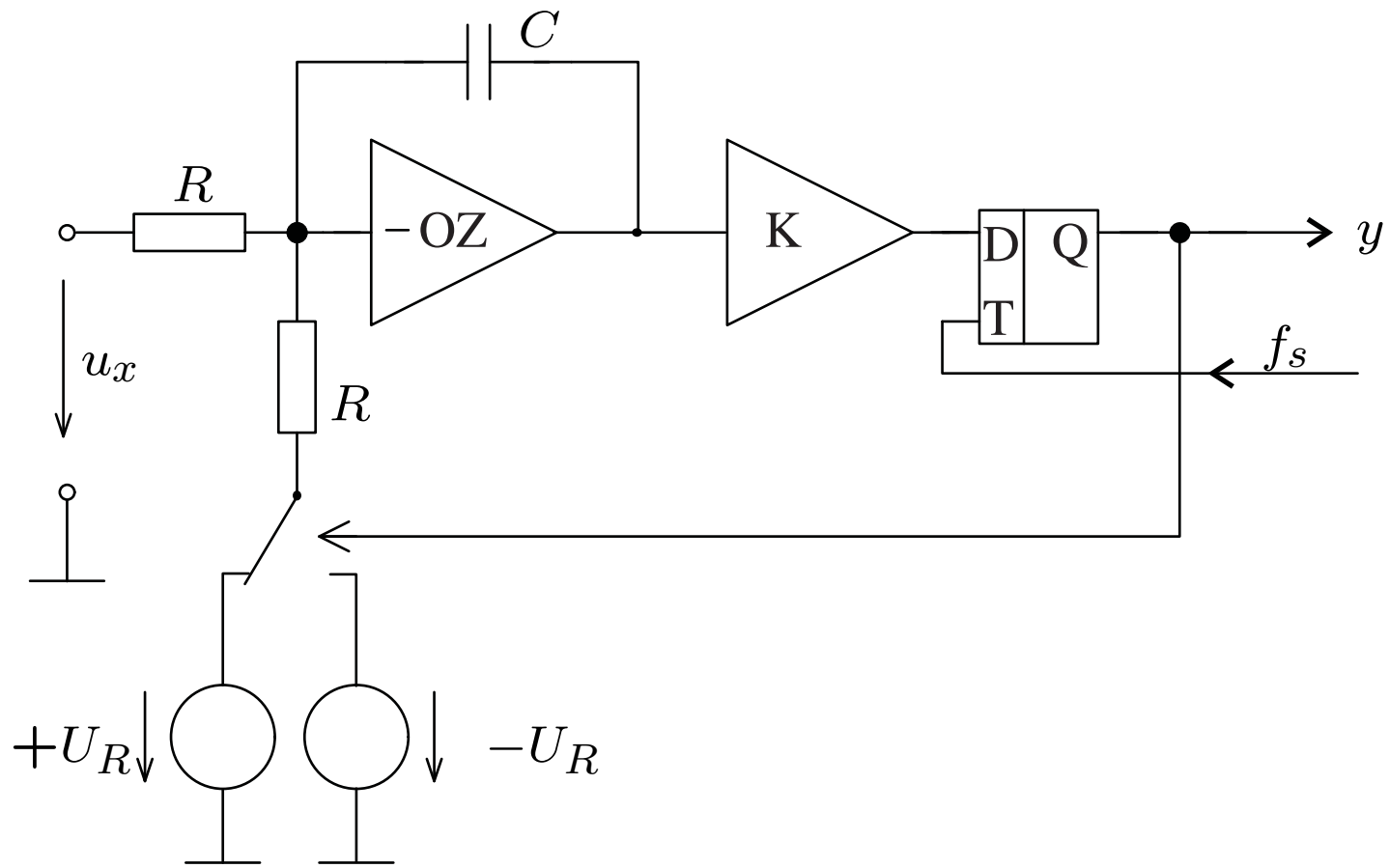
$$t_p = RC \frac{u_y}{u_x}.$$

Z uvedených dvou vztahů můžeme odvodit celkovou periodu $t_i + t_p$ a z ní pak frekvenci impulzů

$$f = \frac{1}{t_i + t_p} = -\frac{u_x}{U_R t_i} = u_x \frac{1}{t_i |U_R|}.$$

Hodnota $1/t_i |U_R|$ je konstanta

Sigma-Delta ($\Sigma \Delta$) modulátor

Přepínač přivádí na sčítací vstup integrátoru střídavě kladné a záporné napětí U_R .

Komparátor vyhodnocuje polaritu výstupu integrátoru a nastavuje přepínač tak, aby integrátor polaritu měnil tak, aby výstupní napětí směřovalo k nule. Zabezpečuje tedy, aby se střední náboj v integračním kondenzátoru neustále udržoval blízky k nule, a to vždy společným působením měřeného napětí a jednoho z referenčních napětí. Z hlediska dlouhodobé nábojové bilance můžeme náboj považovat za nulový. Označme si, že po dobu danou k_1 násobkem periody $1/f_s$ se komparátor nabíjí proudem jedné polarity a po dobu danou k_2 násobkem periody $1/f_s$ se nabíjí opačně. Platí tedy

$$k_1 \frac{u_x + U_R}{f_s RC} + k_2 \frac{u_x - U_R}{f_s RC} = 0$$

Odtud můžeme odvodit

$$u_x = U_R \frac{k_2 - k_1}{k_2 + k_1}$$

Je zřejmé, že např. pro kladné napětí bude vždy $k_2 > k_1$, třeba pro $u_x = +0,1U_R$ bude $k_2 = 11$ a $k_1 = 9$ a pro $u_x = -0,1U_R$ bude $k_2 = 9$ a $k_1 = 11$. Poměr vyjadřující hodnotu napětí u_x jako zlomek U_R lze vyhodnotit ze vztahu mezi frekvencí impulzů na výstupu součinnového hradla a frekvencí f_s . Přitom je velmi závažné, že přesnost, s jakou je vstupní napětí změřeno, může být výrazně zvyšována prodloužením doby vyhodnocování hodnot k_1 a k_2 .